

Vuk'uzenzele

O e tlisetswa ke Dikgokahano tsa Mmuso (GCIS)

Sesotho/English

Mmesa 2016 Kgatiso 1

Diepsloot e fumana diteishene tse ntjha tsa sepolesa

Leqephe 7

R7 bilione e beetswe ka thoko bakeng sa madiboho a matjha

Leqephe 11

E na le Dipapatso tsa Mesebetsi Kahare

Etsa hore lentswe la hao le utlwahale

Ongezwa Manyathi

MaAforika Borwa a nang le tokelo ya ho vouta a tla ba le monyetla wa ho sebedisa ditokelo tsa bona tsa molaatheo ka ho beha letshwao lebokoseng la dikethong Dikethong tsa Mmuso wa Lehae tsa 2016.

Ka ho akgela voutu tsa bona, maAforika Borwa ha a matlafatse feelsa demokrasi ya nahempa hape e tla ba baahi ba mahlahlahla ba ikgethelang baetapele ba ratwang ke bona ba tla thusa ho ntlafatsa makgabane a bophelo ba bona.

Bohlokwa ba ho beha X pamiring ya dikethoho na le seabo bakeng sa ho etsa hore dikhanelara di be le boikarabelo le ho etsa bonneta ba hore bommasepala ba kgutela diketsong tsa motheo ka ho tsamaisa ditshebeleto.

Hore demokrasi ya rona e dule e matlafetse, maAforika Borwa a tlameha ho nka karolo Dikethong tsa Mmuso wa Lehae tsa 2016.

Ka ho fumana monyetla wa ho vouta ho bolela hore maAforika Borwa a ka etsa hore mantswe a bona a ultwahale. Empa sena se keke sa etsahala ebang batho ha ba etse bonneta ba hore mabitso a bona a hlahelle lenaneng la bakgethi pele ho kwalwa.

Batho ba nang le tokelo ya ho vouta ba ngodisa kgetlo le le leng feela, ntle le haeba ba sa tswa tloha seterekeng seo ba neng ba ngodiseditse ho sona, kapa meedi ya setereke seo ba neng ba le ho sona e fetohile.

Puong ya hae ya Boemo ba Naha (SoNA), Mopresidente Jacob Zuma o kopile bakgethi ba maAforika Borwa kaofela ho ingodisetsa diketho.

"Ke eletsu ho kopa baahi bohole ba nang le tokelo ya ho vouta ho tswa ka bongata ho ya diterekeng le diteisheneng tsa bona tsa ho vouta ho ya ingodisa kapa ho lokisa tlahisoleding ya bona, hore ba lokele tsamaiso ena ya bohlokwa ya demokrasi," o boleste jwalo.

Makgolo a diketekete tsa maAforika Borwa a mametse pitso ena nakong ya ngodiso ya pele ya ho vouta mafelong a beke ya Hlakubele. Hona jwale Khomishene e Ikemetseng ya Dikethong (IEC) e phatlaladitse ngodiso ya ho qetela e tla ba ka mafelo a beke a la 9 – 10 Mmesa 2016.

Ke maAforika Borwa a ka hodimo ho dimilione tse tharo a ileng diteisheneng tsa bona tsa selehae tsa ho vouta ho ya ngodisa, ho ngodisa hape kapa ho lokisa dintsha tsa bona. Modulasetulo wa IEC, Mongadi Glen Mashinini, o itse palo ya bakgethi ba tlileng diteisheneng tsa ho vouta e feta palo e rekhotilweng nakong ya ngodiso ya pele ya diketho tsa bommasepala ya 2011 habedi.

Sena se etsa keketso ya 23% mosebetsing wa ngodiso ha ho bapiswa le ngodiso ya pele ya mafelo

>E tswela pele leqepheng la 2

Mmuso wa Lehae o diatleng tsa hao!

Ingodisetse ho vouta!

9-10 Mmesa 2016

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
IDENTITY DOCUMENT

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
NATIONAL IDENTITY CARD

Signature

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
NATIONAL IDENTITY CARD

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
NATIONAL IDENTITY CARD

MMUSO WA LEHAE

Basadi ba nang le diporojeke tsa matlo ba aha matlo a hlomphehang

Rirhandzu Nkombiyani

Haufinyana baahi ba dulang motseng o tlasa Mmasepala wa Mogalakwena ba tla una matlo a hlomphehang.

Paloyohle ya malapa a 60 a metse ya Ga-Hlako le Taueratsoala tlasa Mmasepala wa Mogalakwena, Seterekeng sa Mmasepala wa Waterberg a tla una ho tswa Letsholong la selemo la Basadi baAhang tlasaLefapha la Naha la Bodulo ba Batho.

Letsholo la Basadi ba Ahangke Porojeke ya Letsema eo sepheo sa yona e leng ho aha matlo bakeng sa dihlopha tsa batho ba hlokang e leng batsofe, basadi, batho ba sa itekanelang le bana.

Ke porojeke ya tshebedisano ya Lefapha la Bodulo ba Batho, Basadi ba Ahang ba Aforika Borwa le makala a batho ba bang ba ikemetseng mme e etswa hang ka selemo porofenseng e le nngwe kapa ho feta e le hoketekela Kgwedi ya Basadi.

Letsholo la Basadi ba Ahang le qadile ka 2006 mme le se ahile haufi le diyuniti tsa matlo tse ka bang 500 naheng ka bophara e sale le thehwa.

Ha a ne a bua ketsahalong ya Ho Aha e neng e beha setene le ho kgatha lekote e neng e tshwaretswe motseng wa Taueratsoala, Motlati wa Letona la Lefapha la Bodulo ba Batho Zou Kota Fredericks o itsce porojeke ena e bontsha hore mmuso, dikanteng kaofela tse tharo, o ikemisedtse ho fana ka matlo a hlomphehang bakeng sa maAforika Borwa.

"Se bohlokwa ka ho fetisa mabapi le ketsahalo ya Ho Aha ke hore ho na le tshebedisano e bona halang pakeng tsa mmuso le makala a ikemetseng le baahi ba faneng ka boitelo le nako ho etsa bonnete ba hore porojeke ya atleha," o tjholo jwalo Motlati wa Letona Kota Fredericks.

Motlati wa Letona Kota Fredericks o itsce ba eleletswe hore sebaka sa Taueratsoala se wela tlasa Mmasepala ya bileng le diphephetso tse itseng.

O tshepisitse baahi hore mmuso o sebetsa ka matla ho arabela le ho fumana ditharollo tsa diphephetso tse.

"Ke motlotlo ho utlwa hore boholo ba metse e haufi le Taueratsoala e na le motlakase le hore batho ba bang ba thusitsweng ke mmuso ba kopane mme ba theha dikoporasi ho hlahisa mahe, pampiri ya

ntlwana, disebediswa tsa matlwana le dihlahisa tse ding.

Setho sa Lekgotla la Phethahatso (MEC) sa Taolo ya Dikoporasi, Bodulo ba Batho le Merero ya Setso Limpopo, Makoma Makhurupetje o itsce lefapha le itlamme ho etsa bonnete ba hore basadi ba a matlfatswa mme sena se pakwa ke porojeke ena e ileng ya nehwa basadi hore ba ipuelele dikhamphani tsa ho aha tseo e leng tsa bona ho tloha ka 1994.

Makhurupetje o ile a re." Selemong se fetileng sa ditjhelete hong le sena seo re leng ho sona, Limpopo e abetse dikhamphani tsa basadi ba 12 diporojeke tsa ho aha matlo tse 5900 tse etsang paloyohle ya R507123551. Boitlamo ba rona bo bonahatswa ke palo ya menyeta ya matlo eo re e hlahisitseng baahi. Ho hlahisitswe ka hodimo ho menyeta e dimilione tse 3.3 ya matlo ka lenaneo la matlo a fumanthwang tshehetso ke mmuso," Makhurupetje o ile a rialo.

HO AHA MATLO A HLOMPHEHANG

E mong wa bauni ya fumaneng ntlo ka baka la porojeke ke Joyce Ramashala (58) ho tswa motseng wa Ga-Hlako tlasa Mmasepala wa Mogalakwena.

Bophelo bo ne bo le boima ho Ramashala le ba lapa la hae ba qetileng lemo tse ngata ba dula mokhukhung o swahlamaneng o nang le kamore tse pedi. Nakong ya dipula ho ne ho ba boima haholo lapeng lena.

Ha Motlati wa Letona Zou Kota – Fredericks le Setho sa Lekgotla la Phethahatso Makhurupetje ba etetse lapeng la hae ha a ka a kgona ho pata lethabo la hae.

O ile a re, "Ke hloka mantswe, ke thabile haholo hobane re tla ba le tulo eo re tla e bitsa lalapa. Ntlo e tla kgutlisa seriti sa rona."

Motho e mong ya unmeng ke Catherine Moreana (70) ya dulang ntlong e nang le kamore tse pedi le bana ba supileng. Porojeke ya matlo e fetotse bophelo ba hae le ba lapa la hae.

*Rirhandzu Nkombiyani o sebeletsa Mmuso wa Porofense ya Limpopo

*Rirhandzu Nkombiyani o direla Puso ya Porofense ya Limpopo.

Ntlo ya kgale

Tonakgolo ya Limpopo Stanley Mathabatha o beha setene mokgahlelong wa kaho ya ntlo e ntjha ya Mme Marutha.

Baahi ba Motse wa Ga-Hlako le wa Taueratsoala Limpopo ba nehilwe matlo a hlomphehang ho dula ho ona le ba malapa a bona.

• • •

> E tswelapele ho tloha leqepheng la 2

a beke a 2014 a Dikgetho tsa Mmuso wa Naha le wa Lehae.

"Lena ke letshwao le letle mabapi le Dikgetho tsa Bommasepala tse flang tsa 2016," Mashinini a rialo.

Le ha mafelo a beke a pele a ngodiso ya ho vouta e fetile, ho sa na le nako ya ho ngodisa. Bakgethi ba nang le tokelo, ba so kang ba ngodisa, kapa ba batlang ho sheba dintlha ba ka etsa kopo ya ho ingodisa ka nako ya mosebetsi diofising tsa bona tsa IEC tsa selehae kapa ba ingodisitse ho vouta ka matsatsi a ikgethileng a ngodiso.

Ba batlang ho ingodisa diofising tsa bona tsa Khomeshene ya Dikgetho tsa selehae ba lokela ho lets pele ba bolele hore ba tla fihla. Lebaka ke hobane ha naha e atametse Tsatsing la Dikgetho basebetsi ba bangata ba dikgetho ha ba fumanehe diofising, ba ruta baahi mabapi le ho vouta.

MONYETLA O MONG WA HO NGODISA

Se ke wa fosa mafelo a beke a ngodiso ya bobedi mabapi le Dikgetho tsa Bommasepala tsa 2016. Diteishene tsa ho vouta naheng ka bophara di tla bulwa bakeng sa ho ngodisa ho tloha ka hora ya 8 hoseng ho ya ka hora ya 5 ka la 9 le 10 Mmesa 2016.

BATJHA BA LOKELA HO NGODISA LE HO VOUTA

Jwalo ka ha Naha e ketekela dilemo tse 40 bakeng sa merusu ya Soweto ya 1976, ke toka hore batjha ba tswe ka bongata ho ya ngodisa hore ba tle ba voute le hore ba be le seabo mabapi le bokamoso ba bona.

Moloko wabatjha o lokela ho susumetswa ke batjha ba 1976 mme ba etelle pele bokamoso ba naha.

Batho ba bangata ba entse tefello ya kgolo bakeng samaAforika Borwa hore a kgone ho phela naheng e lokolohileng le ya demokrasi. Le ha demokrasi e lekwa nako le nako, seo ha se bolele hore ha ho katileho e fumanweng ho tloha ka 1994.

KE MANG YA KA NGODISANG?

Hore o ngodise o lokela ho ba moahi wa Aforika Borwa; bonyane o be le dilemo tse 16 (o ka vouta feela ha o na le dilemo tse 18); o be le tokomane ya boitsebiso e mmala o motala e nang le nomoro ya khoutu ya ID; Karata ya boitsebiso; le lengolo la boitsebiso la nakwana (TIC).

Hape bakopi ba tla hloka ho fana ka aterese ya moo ba dulang e hlatheng seterekeng sa moo ba ngodisang ho voutela teng.

Ebang bakgethi ha ba na aterese ka botlalo ba lokela ho neha ditho tsa semmuso tsa dikgetho dintlha tse lekaneng tsa moo ba dulang teng ho etsa bopaki ba hore ba ngodisa seterekeng se nepahetseng sa ho vouta.

NKA NGODISA NENG MME HOKAE?

O ka etsa tsebiso ya ho etsa kopo ya ho ngodisa nakong ya dihora tsa mosebetsi ofising ya IEC ya lehae e nang le boikarabelo ba setereke sa hao sa ho vouta.

KE TLAMEHA HO NGODISA HAPE NENG?

O hloka ho ngodisa hape ha:

- aterese ya hao ya lapeng e tjentjha
- IEC e o bolella hore meedi ya setereke sa hao sa ho vouta e fetohile.

O TLA TSEBA JWANG EBANG KAPA MOO O NGODISITSEG TENG?

Ho sheba dintlha tsa hao tsa ngodiso o ka:

- romela SMS le nomoro ya hao ya boitsebiso ho 32810 (SMS e le nngwe ke R1.00)
- sheba dintlha tsa hao tsa ngodiso ho intha-

netewww.elections.org.za

- sheba seteishene sa hao sa ho vouta nakong ya ngodiso mafelong a beke ya la (9 le 10 Mmesa 2016)
- sheba ofising ya hao ya lehae ya IEC nakong ya dihora tsa mosebetsi.

HO ETSA KOPA YA KGETHO E KGETHEHILENG

Kgetho e kgethehileng e dumella mokgethi ya ngodisitseg, ya sa kgongeng ho vouta seteisheneng sa hae ka Letsatsi la Dikgetho, ho etsa kopo ya ho vouta pele ho Letsatsi la Dikgetho. Le ha ho le jwalo, ha se bohole ba dumellwang kgetho e kgethehileng. Ba lakatsang ho etsa kgetho e kgethehileng ba lokela ho ba le tse latelang:

- be mokgethi ya ngodisitseg
- ya nang le bukana ya boitsebiso e mmala o motala, e nang le nomoro ya khoutu, Karete ya boitsebiso, kapa TIC e molaong (kenya kopo ofising ya Lefapha la Merero ya Lehae)
- Latela maemo a mabapi le mofuta wa dikgetho tse ikgethileng.

O ka kenya kopo ya kgetho e kgethehileng ebang ha o kgone ho finyella seteisheneng sa hao sa ho vouta hobane o sa phela hantle, o sa itekanelo kapa o imile; kapa o keke wa vouta seteisheneng sa hao ka Tsatsi la Dikgetho.

KE VOUTA NENG?

Ka mola, dikgetho tse kgethehileng di ka etswa feela ka matsatsi a ikgethileng a hlatheng papetleng ya dikgetho mme ha ho mokgelo o tla etswa.

Penya konopo ya "Like" leqepheng la IEC South Africa ho Facebook kapa re latele ho Twitter @IECSouth Africa ho fumana ditsebiso mabapi le matsatsi a ngodiso a mafelo a beke.

*Sengolwa se ekeditsweng se tswa ho Khomeshene e ikemetseng ya Dikgetho (IEC).

Mabapi le tlahisoleding e nngwe letsetsa IEC ho: 0800 11 8000 bakeng sa dipotsa tsa hao tse mabapi le dikgetho. Setsi sa mehala se bulwa ka Mantaha ho fihla ka Labohlano ka hora ya 7 hoseng ho ya ho ya 9 mantsiboya.

Dimilione di etela diteishene tsa ngodiso ya ho vouta

Priscilla Khumalo

Baufinyana ho bile le bkgethi ba ka hodimo ho dimilione tse tharo ba ka voutang ba ileng ba etela diteishene tsa ngodiso nakong ya ngodiso ya pele naheng ka bophara. Ho batho ba 3 097 194 ba ileng diteisheneng tsa ngodiso ya ho vouta, 692 730 e ne e le ba ngodisang kgetlo la pele, ha 1 086 958 e le ba ngodisang hape diterekeng tsa ho vouta tse fapaneng mme 1 317 596 ba etsa bonnete le ho lokisa dintlha tsa bona tsa ngodiso seterekeng seo ba leng ho sona.

Hape ho bile le karabelo e kgolo ya batho ba batjha moo 544 552 ya batho ba ka tlase ho lemo tse 30 ba ngodisitseg kgetlo la pele.

Batho ba ka bang 54% ba ngodisitseg kgetlo la pele e ne e le basadi. Sena se hlokometswe diporofenseng kaofela, ntle le Kapa Lebaya moo ba batlileng ba ba tekatekano ya 50/50 pakeng tsa banna le basadi ho ya ka ngodiso ya bona e ntjha.

KwaZulu-Natal le Gauteng di bile le seabo se batlieleng se etsa halofo ya dingodiso tse ntjha, moo 24% e bileng ya KwaZulu-Natal mme 22.5% e bileng ya Gauteng.

Ingodisetse ho vouta!

Mmuso wa Lehae
o diatleng tsa hao

ka la 9-10 Mmesa 2016

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Diepsloot e fumana diteishene tse ntjha tsa sepolesa

Noluthando Mkhize le Edwin Tshividzo

Diteishene tsa Sepolesa tseo e leng kgale di lebelletswe Diepsloot, ka leboya ho Johannesburg di qetelletse di butswe ho Iwantshanale tlolo ya molao sebakeng sena.

Diteishene di butswe ka semmuso ke Letona la Sepolesa Nkosinathi Nhleko, ya ileng a kopa hore baahi ba sireletse basadi le bana mme ba sebedise dietho tsa bolebedi ba selehae ho Iwantshana le tlolo ya molao dibakeng tsa bona.

"Tswelopele e etsahala ha feela ho rena kgotsu...hape ke boikarabelo ba tikolohi ho etsa bonnete ba polokeyo ya yona. Re lokela ho itlama ngatana ho Iwana kgahlanong le tlolo ya molao" a rialo.

Hape Letona le nehelane ka dikoloi tse ntjha tse ka hodimo ho 21 diteisheneng tsena ho matlafatsa ntwa kgahlanong le tlolo ya molao sebakeng sena.

Mmuso o sebedisitse tjhelete e fetang R100 milione ho aha diteishene tsena tse qadlweng ka 2008.

Mosebetsi wa ho aha o file dietho tsa tikolohi tse 145 menyetta ya ho etsa mesebetsi e fapaneng mme batjha ba 200 ba kwetlisetswa mesebetsi e fapaneng ya ho aha ka Lenaneo la Katoloso ya Mesebetsi ya Setjhaba (EPWP) le ka Lenaneo la Ditshebeletso tsa Batjha ba Naha.

HO SIRELETSI BATHO BA DIEPSLOOT

Hape tlhomamisong ena ho ne ho le teng Mokhomeshare wa Sepolesa ya Tshwereng Mokobobo Johannes Phahlane, ya ileng a re diteishene tse sebetsang hantle tsa sepolesa di bohlokwa tikolohong e nngwe le e nngwe.

Jwaloka Tshebeletso ya Sepolesa sa Afika Borwa (SAPS), re motlotlo haholo ka diteishene tsena tse etseditsweng kuno ya lona, hore re tle re kgone ho ba le matlaa ho sebeletsa le ho sireletsi batho ba Diepsloot ka bokgabane le ka bohlale.

Mehlodi kaofelae kentsweng diteisheneng tsena tsa sepolesa e tla sebediswaka nepo le ka botlalo ho Iwantshana le tlolo ya molao," a rialo.

Mokgenerale Luthenente Phahlane o ekeditse ka hore mapolesa a na le boikarabelo bathong

bao ba ba sebeletsang. A hlakisa bohlokwa ba matla a tshebedisanommoho pakeng tsa mapolesa le baahi.

Oboletse hore Aforika Borwa e hohetse batho ba tswang dikanteng tsohle tsa bophelo mme ba tileng motse toropong wa Johannesburg ka bongata ho tla ntlfatsa maphelo a bona.

"Batho ba tswang diporofenseng tse ding le dinaheng tsa boahelani ba tla mona motseng wa kgauta, e leng setsi sa moruo Aforika."

Diepsloot jwalo ka ditikolohi tse ngata tsa boahisani, e teteane hoo batho ba bang ba getellang ba inehela tlolong ya molao, jwalo ka tshebedisong ya dithethefatsi, tseo hangata di amanang le polao, teko ya polao, tlalapo le peto. Ke batla ho hatella hore re tla tiisaka matla ho Iwantshana le ho ata ha dintho tsena."

O itse ho Iwantshana letlolo ya molao, barekisi ba dithethefatsi, bobodu le dinokware ho bohlokwa haholo.

"Re sebeditse, mme re tla tswela peleho tobana le dietho tsa rona tse sebedisang betjhe ya rona e hlomphethang ho etsa dintho tse fapaneng le seo e se emetseng. Re kopa baahi ba rona ho tlaleha boitshwaro bofe kapa bofe ba sa lokang."

Jonathan Sathekgeeo e leng moahi wa Diepsloot ya neng a tlieho tla iponela le ho paka pulo ena ya semmuso ya diteishene tsa sepolesa, o boleletse Vuk'uzenzele hore o ikutlwaa sireletsihile ka baka la diteishene tsena tsa sepolesa tse qetlweng ho ahwa.

"Re lebora haholo mabapi le diteishene tsena tse ntjha tsa sepolesa hobane dihaufi le matlo a rona mme di tla tshosa dinokwane," a rialo.

LENANEO LA TSAMAIKO YA MOSEBETSI WA KETAPELE

Ho tloha ka 2014, SAPS esale e ntjhafatsa le ho fetola diteishene tsa sepolesa ka Lenaneo la Tsamaiso ya Mosebetsi wa Ketapele (FSD).

"FSD e theilwe ke mmuso mme e kgannwa ke Kantoro ya Mopresidente ho etsa bonnete ba hore re hlompha melao ya Batho Pele, e leng ho beha batho pele. Ho ya ka sena, ha se feela hore re ntlfaditse ponahalo le ho tshwara ditshebeletso tsa rona hantle, empa hape re kwetlisitse dietho tsa rona ho ntlfatasa boitshwaro ba bona ha ba sebedisana le batho ba etelang kapa ba letsetsang diteisheneng tsa rona tsasepolesa," Mokgenerale Luthenente Phahlane o itse jwalo.

Letona la Sepolesa Nkosinathi Nhleko (ya hare ka hodimo) le Mokhomeshenare wa Naha wa Sepolesa ya Tshwereng Mokobobo Mokgenerale Luthenente Johannes Phahlane ba butse diteishene tsa sepolesa sa Diepsloot ka semmuso.

O boetse a bolela hore lenaneo le etseditswe ho bontsha boporfeshenale mosebetsing.

"Re bone phetaho. Re atlehole diteisheneng tse fapaneng tsa FSD tseo re sang re di ntjhafaditse kapa re di butseng. Re bile dipaki tsa baahi ba fihlellang ditshebeletso, Kamohelo ya dintla tse tlamehang ho baakangwa bakeng sa mosebetsi wa mapolesa, ho thewa ha dikamano pakeng tsa batho ba amehang le ho matlafatasa dikamano tsa baahi."

Ho ya ka Mokhomeshenare wa Naha wa Sepolesa, dietho tsa SAPS tse tla sebeletsang

le baahi di tla kenyelletsa boitshwaro bo bottle, boporfeshenale le hlompho.

"Tlolo ya molaoe lokela ho fediswa, mme mmoho re lokela ho kgutlisa seriti sa diterata tsa rona hore re kgone ho hodisetsa bana ba rona bao e leng baetaapele ba kamoso, sebakeng sa Diepsloot e bolokehileng le e betere."

Letona la tsa Mesebetsi ya Setjhaba Thulasizwe Nxesi, le yena ya neng a tlie pulong, o kopile baahi ho sebedisa ditshebeletso ka boikarabelo ka ha di etseditswe ho thusa bona.

Ho Iwantshana le tlolo ya molao le bobodu

Dorris Simpson

Mopresidente Jacob Zuma o tsebisitse dikgato tse tla eketswa boitekong ba ho Iwan-gahlanong le tlolo ya molao le bobodu.

Karabelong ya hae nakong ya dipuisano tsa Puo ya Boemo ba Naha (SoNA) Mopresidente o itse mmuso o matlafatsa leano la moraloo wa molao le horeo tla tswela pele ka dikgato tse ding ho Iwantshana tlolo ya molao le bobodu.

"Yuniti ya ho Lahlehelwa ha Matlotlo e entse mosebetsi o kgabane haholo selemong se fetileng sa ditjhelete," o hlalositsitse jwalo.

Yuniti ena e phethile dinyewe tse 463 tsa melato ya ho lahlehelwa ha matlotlo ao a ka bang R2 bilione mme hape ya phetha ditaelo tse emisitsweng tse 342 tsa boleng ba R2.8 bilione.

"Paloyohle ya R1.6 bilione e kgutlisedswe diphofu tsa tlolo ya molao," ho rialo Mopresidente Zuma.

Tjhelete ena e fumanwe ka mora ho phenyekollwa ha mosebetsi ya bobodu.

Mopresidente o boetse a bolela hore R11 millione di fumanwe dinyeweng tseo dietho tsa mmuso di ikamantseng le bobodu ho tsona hong le melatong e meng.

O itse Sehlomathiso sa Bili ya Ntlafatso Tshireletso ya Ditsheno se ile sa hlahiwa Sebokeng sa Setjhaba ho ya mafelong a selemo se fetileng.

Sepheto sa sona sa bohlokwa ke ho fana ka tshireletso ya batho ba utullang diphiri hore re kgone ho Iwantshana le bobodu betere le ka bokgabane.

"Sehlomathiso sa Thibelo le Twantshano ya Mesebetsi ya Bobodu se tla hlahiwa Palamenteng," Mopresidente

Zuma o boletse jwalo.

Sehlomathiso sena se ntlfatasa ho sebedisiwa ha Molao wa Thibelo le Twantshano ya Mesebetsi ya Bobodu hore ho bonwe diphepehetso mme ho kwalwe dikego.

Molao o mong o motjha o hlahiwseng ke wa Bili ya Ditlolo tsa Molao Disebediseng tsa Inthanete le Ditshebeletso tse ding tse Amanang le tsona, e leng e tla hlahiwa Palamenteng pakeng ya pele ya 2016.

Ditlolo tsa Molao Disebediseng tsa Inthanete di haloswa e le mesebetsi ya bonokwane e etswang ho sebediswa dihkomputha le inthanete.

NTSHETSOPELE YA DITSHEBELETSO TSA SEPOLESA SA AFIKA BORWA

A ntse a le tabeng ya tshireletso, Mopresidente o tsebadhitse dietho tse pedi tse ntjha tsa ntshetsopele bakeng sa Tshebeletso ya Sepolesa sa Afika Borwa (SAPS) Afrika Borwa.

"E le karolo ya lewa la ho Kgutlela dinthong tsa Motheo, Lefapha la Sepolesa le tla theha diyuniti tse ikgethileng tse tla tobana le dithethefatsi le ntho tse tsamaelanang le neheletsano ya tlolo ya molao hong le tlalapo le ho ata ha dithunya setjhabeng sa rona."

Diyuniti tse pedi, ho rialo Mopresidente, di kenyelletsa Kantoro ya Thibelo ya Dithethefatsi ya Afrika Borwa le Kantoro ya Naha ya Taolo ya Dithunya tse seng Molaong le Ditlolo tsa Molao tse Sehloho le tse nang le Dintwa.

Diyuniti tse pedi, ho rialo Mopresidente, di kenyelletsa Kantoro ya Thibelo ya Dithethefatsi ya Afrika Borwa le Kantoro ya Naha ya Taolo ya Dithunya tse seng Molaong le Ditlolo tsa Molao tse Sehloho le tse nang le Dintwa.

Diyuniti tse pedi, ho rialo Mopresidente, di kenyelletsa Kantoro ya Thibelo ya Dithethefatsi ya Afrika Borwa le Kantoro ya Naha ya Taolo ya Dithunya tse seng Molaong le Ditlolo tsa Molao tse Sehloho le tse nang le Dintwa.

Mmuso o finne seledu mabapi le ho Iwantshana le tlolo ya molao le bobodu naheng.